

опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані здобувачем в анотації дисертації.

Література:

1. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44: станом на 22 березня 2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-55>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХИСТУ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Подойніцин Валерій Михайлович

*кандидат юридичних наук, старший дослідник,
заступник завідувача лабораторії – начальник відділу,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

Бакал Мальвіна Анатоліївна

*кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

Савіна Наталія Григорівна

*старший науковий співробітник,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

У нашій державі, яка страждає від повномасштабного вторгнення РФ, варварських бомбардувань та обстрілів, стало майже неможливим здійснення освітньої діяльності багатьох вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ. Надзвичайно ускладнено проведення

захисту наукових дисертацій особами, що мають глибокі фахові знання і значні досягнення в певній галузі науки і які претендують на ступінь доктора філософії (Doctor of Philosophy, PhD). Також маємо наголосити, що в умовах війни цілком неможливо дотримання термінів захисту дисертації. Ці чинники не тільки унеможливають розвиток нашої держави в умовах ринку та конкуренції, але також не сприяють розвитку та реалізації фахівців і науковців в багатьох напрямках наукової діяльності.

Хочемо зазначити, що реалізація державної політики України у сфері освіти і науки в умовах військової агресії має включати негайну розробку основних напрямків розвитку системи підготовки науковців, що на сьогодні є одним з основних пріоритетів розвитку нашої країни. Якщо не зробити реальних кроків щодо розвитку вищої освіти та, зокрема, підготовки докторів філософії, наша країна гарантовано скотиться до регресу та втрати престижу національної української науки на світовій арені.

Якщо розглядати інтеграцію України в Європейський Союз, і, зокрема, до європейського освітнього і наукового середовища, ми повинні звернути увагу на нові умови підготовки фахівців вищої кваліфікації, запровадження оновлених вимог до підготовки наукових кадрів шляхом здобуття ступеня доктора філософії. Це пов'язано з впровадженням нового Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії [1] (далі – Порядок), який фактично не імплементує європейські підходи до підготовки молодих науковців, оскільки встановлює багато різних бар'єрів на шляху їхнього розвитку.

І дійсно, з уведенням нового Порядку значно зменшено кількість бюрократичних процедур, пов'язаних із захистом дисертації на ступень доктора філософії. Але ми пропонуємо розглянути декілька питань щодо обмеження права на захист дисертації. Згідно з новим згаданим вище Порядком дисертацію відтепер дозволено захищати не пізніше ніж через два роки після закінчення аспірантури, і якщо після випуску з аспірантури минуло понад шість місяців, то здобувач оплачує захист самостійно (пункти 12, 53 зазначеного вище Порядку). А якщо дворічний термін минув, то для захисту дисертації на ступінь доктора філософії слід знову вступати в аспірантуру і ще раз поетапно виконувати вимоги освітньо-наукової програми підготовки.

Тобто в період війни, яка триває вже понад 1,5 роки, аспірант, якого мобілізували або призвали в Сили оборони (ЗСУ, Національну гвардію, Національну поліцію тощо), або який знаходиться в евакуації чи поранений і проходить лікування та реабілітацію, втрачає можливість

вчасно захистити дисертацію. Іноді можливість захисту дисертації є чи не єдиним способом соціалізації ветерана, який повернувся з війни. Це буде реальний шанс на включення учасника бойових дій у цивільне життя.

Також є друга проблема, що позбавляє аспіранта можливості захистити дисертацію на ступінь доктора філософії в навчальному закладі, де він від самого початку навчався. Це фізична руйнація будівель вищих начальних закладів. МОН України зазначає, що в умовах постійних обстрілів і бомбардувань регіонів України російськими загарбниками 43 заклади вищої освіти пошкоджено, з яких 5 зруйновано повністю. Найбільше постраждали університети: Харківської області (1 заклад зруйновано, 19 – пошкоджено); Донецької (6 – пошкоджено); Запорізької (4 – зруйновано); Чернігівської (3 – пошкоджено); Миколаївської (3 – пошкоджено) [2]. Інакше кажучи, аспірант не може працювати з бібліотечним фондом і обладнанням лабораторій свого ВНЗ, а навіть іноді не може просто прийти на захист, бо найчастіше нема куди.

Хочемо зазначити, що рішення зазначених питань є прерогативою Міністерства освіти і науки України, а також деяких інших державних організацій України, що здійснюють свою діяльність у сфері освіти. Пропонуємо розробити нову редакцію Порядку або внести зміни до його чинної редакції. Попри те, що вказані проблеми не мають масового характеру, але їхнє вирішення загалом можливе за умови цілеспрямованої політики й відповідних зусиль не лише з боку державних органів, але й закладів вищої освіти. Тому вирішення зазначених проблем мали б стати наближенням українського формату захисту дисертацій докторів філософії до європейський стандартів.

Література:

1. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>)

2. МОН України. <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-43-zakladi-vishoyi-osviti-poshkodzheno-v-umovah-postijnih-obstriliv-i-bombarduvan-regioniv-ukrayini-rosijskimi-zagarnnikami>